

Tarneaahelate roll ohutuse ja tervishoiu edendamisel ehituses ja põllumajanduses: LIFT-OSH projekt

Kokkuvõte

Autorid: Peter Hasle, Wanja Öhler (Lõuna-Taani ülikool), Vincent Dupont, Karolien Lenaerts (Leuveni katoliiklik ülikool, Belgia), Annachiara Longoni, Mireia Yter Gimeno (ESADE, Hispaania), Mark Pagell, Yanbing Chen (Dublini ülikooli kolledž, Iirimaa), Christian Uhrenholdt Madsen (Teamworkinglife, Taani), Karin Reinhold, Marina Järvis (Taltech, Eesti).

Toimetajad: Jan Vang (Lõuna-Taani ülikool), Lynda Robson (Work & Health, Kanada), Sandra L. Fisher (Münsteri ärikool, Saksamaa).

Projektijuhid: Dietmar Elsler, Annick Starren, Lothar Lieck – Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA).

Aruande tellis Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA). Ülevaate sisu (sealhulgas selles esitatud arvamused ja/või järeldused) kajastab üksnes autorite, mitte tingimata EU-OSHA seisukohti.

Euroopa amet ega ükski selle nimel tegutsev isik ei vastuta järgmise teabe võimaliku kasutamise eest.

© Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet, 2024

Reprodutseerimine on lubatud allikale viitamisel.

EU-OSHA autoriõigusega kaitsmata fotode ja muude materjalide kasutamiseks või reprodutseerimiseks tuleb taotleda luba vahetult autoriõiguse omanikult.

Tõlkekeskuse (CdT, Luksemburg), poolt tõlgitud tekst põhineb ingliskeelsel originaalil.

Ostja ja tarnija või kliendi ja töövõtja suhete mõju¹ tarneahelates töötingimustele ning tööohutusele ja tervishoiule kasvab. Ostjad kehtestavad ostutingimused, mis määravad omakorda kindlaks tingimused tarnijate töökohtadel. Need tingimused võivad kätkeada endas nii ohte kui ka võimalusi tervishoiu ja tööohutuse parandamiseks.

Selles aruandes² esitatakse tulemused kaheksast põhjalikust juhtuuringust, mis vaatlevad tarneahelapõhiseid turuvõimenduse tavasid, mis mõjutavad tööohutust ja tervishoidu Euroopa ehitussektoris ja põllumajanduslikus toidutööstuses. Uuringud korraldas Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Amet (EU-OSHA) projekti „Leverage Instruments for Occupational Safety and Health - Lift-OSH (EU-OSHA, 2023)“ (Tööohutuse ja tervishoiu võimendusvahendid – Lift-OSH (EU-OSHA, 2023))³ raames. Turupõhiste võimendavate tavade all mõistetakse siin majandussuhete kaudu toimuvat tegevust, mida kasutatakse võimendina tööohutuse ja tervishoiu parandamiseks teistes tarneahela ettevõtetes. Juhtuuringute eesmärk on tuvastada ja hinnata turuvõimenduse tavade pakutavaid võimalusi, et parandada tarnijate ettevõtetes töötajate töötingimusi. Iga juhtum hõlmab uuritava ettevõtte (ostja) ja kolme kuni viie tarnija vahelist suhet. Iga juhtum on põhjalikumaks analüüsiks valitud uuritavad ettevõtted sellised ettevõtted, mis on tuntud oma töötajatele ja tarnijatele heade tingimuste loomise poolest. Selles uuringus esiletoodud juhtumid on seega osa parimatest turuvõimenduse tavadest neis kahes sektoris. Tavapärastes ostja ja tarnija suhetes pööratakse tõenäoliselt vähem tähelepanu töötingimustele ning tervishoiule ja tööohutusele.

Uurijad külastasid uuritavat ettevõtet ja tarnijaid, vestlesid nii juhtkonna kui ka töötajate esindajatega, tegid tähelepanekuid ning kogusid ja analüüsisid dokumente.

Töötingimuste ning tööohutuse ja tervishoiu haldamine tarneahelas

Üldmõiste „tarneahel“ hõlmab organisatsioonide võrgustikku, mis pakuvad ühiselt väärtust kliendile või süsteemi lõppkasutajale. Ahela metafoor aitab visualiseerida kaupade, teabe ja raha voogusid, mis liiguvad võrgustiku liikmete vahel, et pakkuda kliendile väärtust. Kuid selles organisatsioonide võrgustikus on tarneahela põhiline üksus duaad, st kahe organisatsiooni ühendus (tavaliselt ostja/klient ja tarnija/töövõtja), mis on seotud lepingu ning kauba-, raha- ja teabevoogudega. Üks kriitilisi küsimusi, millega need duaadid silmitsi seisavad, on suhete reguleerimine, tagamaks, et üks liige (tavaliselt tarnija või töövõtja) annaks ostjale/kliendile seda, mida ta lubab, kuigi ka ostjad annavad tarnijatele lubadusi, näiteks pikaajaliste suhete või teatavat liiki toetuse näol. See on keeruline teema, sest mõlemad pooled saavad kasu sellest, et pakuvad lõpptarbijale seda, mida ta soovib. Kuid kogukasum on piiratud ja seetõttu võitlevad organisatsioonid sageli oma osa eest selles kindlaksmääratud kasumis. Seetõttu kasutab iga duaad erinevaid (turupõhiseid) juhtimistavasid, et tagada omavaheliste suhete kõige kasulikum tulemus.

Tarneahela juhtimist liigitatakse kahe põhimeetodi järgi.

Lepinguline juhtimine

- Ametlikud eeskirjad, mis reguleerivad ostja/kliendi ja tarnija/töövõtja vahelist suhet, näiteks kohustuste ja rollide jaotus ärisuhtes, järelevalvetavad ja nõuete rikkumised ning soovitud tulemuste ja väljundite määratlemine.

Suhetel põhinev juhtimine

- Ostja/kliendi ja tarnija/töövõtja vahelisi suhteid reguleerivad mitteametlikud sotsiaalsuhted ja ühised normid. Olulised elemendid on paindlikkus, solidaarsus (vastastikune kasu) ja teabe jagamine.

¹ Aruandes kasutatakse mõistet „ostja-tarnija“ suhted.

² Täisaruanne on saadaval veebisaidil <https://osha.europa.eu/en/publications/supply-chains-role-promoting-safety-and-health-construction-and-agriculture-lift-osh-project>

³ EU-OSHA – Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Amet, Tööohutuse ja tervishoiu parendamine tarneahelate kaudu: turupõhised algatused põllumajandus- ja toiduainetööstuses ning ehitussektoris, 2023. Avaldatud aadressil <https://osha.europa.eu/en/publications/improving-osh-through-supply-chains-market-based-initiatives-agri-food-and-construction-industries>

Tegelik juhtimistava on enamasti sega- või hübriidvorm, mis sisaldab nii lepingulise kui ka suhetel põhineva juhtimise elemente. Töötingimuste ning tööohutuse ja töötervishoiu seisukohast on olulised nii lepinguline kui ka suhetel põhinev juhtimine. Tarneahelate juhtimise lepingulised tingimused võivad otseselt mõjutada töötervishoidu ja tööohutust, näiteks käitumisjuhendite kujul, milles on sätestatud teatavad tööohutuse ja töötervishoiu tingimused, kuid neil on ka kaudne mõju tarne ja tasumise lepinguliste tingimuste kehtestamise kaudu. Suhetel põhineva juhtimise tagajärjeks võivad olla head sotsiaalsed suhted, mis näiteks võimaldavad tarnijal korraldada tööd paindlikult ja tervislikult ilma ületunnitööta, ning ostja võib aidata tarnijal lahendada konkreetseid tööohutuse ja töötervishoiu probleeme.

Töötingimuste ning tööohutuse ja töötervishoiu juhtimine tarneahelas ehitussektoris

Ehitus on üks Euroopa majanduse olulisemaid sektoreid ja samal ajal suure riskiga sektor, mida iseloomustavad tööõnnetuste ja kutsahaiguste suur arv ning töö ebakindlus. Ehitusplats on ostja ja tarnija suhtluse peamine koondumiskoht ehitussektoris, kus nii ostjad kui ka tarnijad teevad projektiga seoses koostööd ja peavad juhtima töötingimusi ning tööohutust ja töötervishoidu, mis muutuvad pidevalt koos ehitusprotsessi edenemisega.

Juhtuuringutes tuvastasime mitmed juhtimistavad, mis aitaksid parandada töötervishoidu ja tööohutust selles sektoris. Enamik tavaid on hübriidvormid, mis sisaldavad nii lepingulisi kui ka suhetel põhinevaid elemente.

Tabel 1: töötingimuste ning töötervishoiu ja tööohutuse turuvõimendus ehituses

	Tava	Kirjeldus
Töötervishoiu ja tööohutuse kliendipoolne juhtimine	Lepinguline	Tööohutuse ja töötervishoiu juhtimissüsteemid, mida nõutakse klientide ja peatöövõtjate vahelises lepingus. Lepingus kirjeldatakse rolle ja kohustusi.
	Suhetel põhinev	Tegelikud rollid ja tavad on olemuslikult seotud suhetega. Kõik need sõltuvad klientorganisatsioonide ning põhi- ja alltöövõtjate vahelistest suhetest ehitusplatsil. Kliendid ja peatöövõtjad jälgivad igapäevaselt tööohutuse ja töötervishoiu olukorda. Pea- ja alltöövõtjad arendavad pikaajalisi suhteid, mis jätkuvad ühest ehitusprojektist kuni järgmiseni.
Ohutuskultuur	Lepinguline	Selged ja üksikasjalikud tööohutuse ja töötervishoiu eeskirjad ja kokkulepped, mis on lepinguliselt jõustatavad, korrapäraselt kontrollitavad ja milles lepatakse kokku enne projekti algust. Lepingud, millega nähakse ette rahalise ja ajalise koormuse tasakaalustatud jaotus ehitusplatsil tegutsevate eri osalejate vahel.
	Suhetel põhinev	Põhielemendid on seotud suhetega: ehitusplatsi kõigil tasanditel on loodud avatud õhkkond, et rääkida tööohutuse ja töötervishoiu teemadest – nii headest tavadest kui ka vigadest. Teadmiste jagamine nii ülalt alla (haridus, teadlikkuse suurendamine) kui ka alt üles (töötajate kaasamine, nende eriteadmiste ja probleemide väärtustamine).
Alltöövõtjate hindamine	Lepinguline	Uuritav ettevõtte hindab alltöövõtjaid ametlikult enne lepingu allkirjastamist ja ka projekti elluviimise ajal.
	Suhetel põhinev	Uuritavas ettevõttes varem töötanud alltöövõtjate hindamine on tavaliselt mitteametlik, kus usaldusel on oluline roll, ja positiivne hinnang tagab uued tellimused.
Stiimulid ja karistused	Lepinguline	Tööohutuse ja töötervishoiu prioriteedi tähistamine punase, kollase ja rohelise kaardiga ning selle tagajärjed preemiate ja karistuste kujul sisalduvad lepingus.

	Tava	Kirjeldus
Koolitus	Suhtel põhinev	Head suhted tagavad tulevased äriprojektid ja kiired maksed.
	Lepinguline	Teatava koolituse läbimise nõuded ehitusplatsile sisenemiseks.
Teabevahetus	Suhtel põhinev	Klient/peatöövõtja pakub koolitust enne ja pärast ehitusprojekti.
	Lepinguline	Lepingus on sätestatud teabevahetuse ja koordineerimise juhtumid (nt igakuised ohutus- ja koordineerimiskoosolekud).
	Suhtel põhinev	Avatud stiilis suhtlus ehitusplatsil eri tasandite vahel, usaldus, konstruktiivsed isiklikud suhted võtmeisikute vahel.

Nagu nähtub tabelist 1, näitavad juhtuuringud erinevaid juhtimistavasid. Kasutatakse nii lepingulisi kui ka suhtel põhinevaid elemente – sageli kombineeritult. Nende tavade levitamise toetamiseks pakume välja mõned poliitikajuhised, mis on suunatud poliitikakujundajatele ja praktikutele.

Juhised poliitikakujundajatele

- Avalikust sektorist pärit ja muud kutselised ehituskliendid saavad juhtida arengut ohutuma ja tervislikuma ehitusplatsi suunas, etendades aktiivset rolli pakkumismenetluses, hangetes ja kogu ehitusprotsessis.
- Tööinspektorid saavad toetada koordineerimist ja koostööd ehitusplatsidel, tehes ettekirjutusi mitte üksnes konkreetsete rikkumiste eest, vaid lisades ettekirjutustesse ka töötervishoiu ja tööohutuse juhtimise ja koordineerimise.
- Nõustamisteenused võivad aidata kliente, peatöövõtjaid ja alltöövõtjaid koordineerimise ja koostöö arendamisel, tehes ettepanekuid koostöötavade ja koordineerimisvahendite rakendamise kohta. Ehitusplatsi ohutuskordinaatoritel on siinkohal juhtiv roll, sest nad on kohustuslikud kõigil Euroopa ehitusplatsidel, kus samal objektil tegutseb mitu töövõtjat, ning nad võivad toimida ühenduslülina väliste nõustamisteenistuste ja ehitusplatsil töötavate ehitajate vahel.
- Ehitajate ohutuskoolituse ja sertifikaatide poliitikat ja nõudeid võiks ühtlustada kogu ELis, vältides dubleerimist ja tehes ruumi põhjalikumaks erikoolituseks.
- Mikro- ja väikeettevõtjad seisavad silmitsi väljakutsetega, mis tulenevad dokumenteeritud tööohutuse ja töötervishoiu juhtimismenetluste ametlike nõuete lisandumisest, ning sellistele töövõtjatele suunatud programmid aitavad tagada, et ka nemad saaksid arendada tervislikumaid ja ohutumaid töökohti.

Juhised praktikutele

- Kliendi aktiivne roll näitab, kui oluline on – peale selle, et ta nõuab tööohutuse ja töötervishoiu korralduse lisamist pakkumusse ja lepingusse – jälgida seda igapäevaselt ka ehitusplatsil.
- Heade koostööpõhiste sotsiaalsete suhete arendamine on ehitusplatsi ohutuse ja töötajate tervise seisukohast keskse tähtsusega. Preemiad ja heade tavade tunnustamine on paremad ohutuse edendajad kui karistused, ehkki karistuste võimalus on oluline positiivse lähenemisviisi alus.
- Mitme tava koordineerimine loob sünergiat: näiteks stiimulid ja preemiad, (interaktiivseid) vahendeid käsitlevad koosolekud, ühised ohutusjalutuskäigud ja kohandatud koolitused.

Töötingimuste ning tööohutuse ja tervishoiu juhtimine tarneahelas põllumajanduslikus toidutööstuses

Põllumajanduslik toidutööstus erineb ehitussektorist, sest ostjad ja tarnijad asuvad erinevates (sageli üksteisest kaugel paiknevates) geograafilistes asukohtades. Ostjad ei saa tarnijaid otseselt ja koostööpõhiselt mõjutada, sest ostja – isegi juhul, kui isiklikke kohtumisi peetakse oluliseks – saab tarnija tootmiskohas viibida vaid harva. Põllumajanduslikus toidutööstuses on turuvõimenduse praktika seega palju kaudsem kui ehituses. Kõige otsesem tööohutuse ja tervishoiu tava on käitumisjuhendite ja sertifikaatide kasutamine koos järgnevate audititega. Muud juhturingutes tuvastatud asjakohased tavad on seotud ostja ja tarnija vaheliste heade suhete loomisega, mis toetavad tarnijate motivatsiooni ja võimalust luua stabiilsed ja head töötingimused.

Tabel 2: töötingimuste ning tööohutuse ja tervishoiu turuvõimendus põllumajanduslikus toidutööstuses

	Tava	Kirjeldus
Lepinguline	Stabiilsed mahud ja tingimused	Ametliku lepinguga eelnevalt kindlaksmääratud ja kokkulepitud mahud ja hinnad võimaldavad stabiilsemat töökorraldust.
	Läbipaistvad tootekvaliteedi ja tarne nõuded	Tarneaja piisav etteteatamine / tarneaja määratlemine väldib survet ja võimaldab paremat tööaja planeerimist.
	Sertifikaadid ja auditid, sh tervishoiu ja tööohutuse nõuded	Kolmandatest isikutest audiitoritel, ostjatel ja tarnijatel on sertifitseerimisnõuetest erinev arusaam, kuid nad aitavad kehtestada miinimumstandardid ja ergutada ohutuskultuuri.
Suhetel põhinev	Pikaajaline suhe	Mitmeaastane lepinguväline kauplemine võimaldab stabiilsemaid suhteid ja seega paremat töö planeerimist.
	Ostja ja tarnija koostöö	Ühine uute toodete arendamine, uute pakendite ja tootmise planeerimine aitab jagada eesmärgi ja ühiselt kavandada.
	Mitteametlik ostja ja tarnija vaheline teabevahetus	Inimestevahelised suhted ja mitteametlik teabevahetus, et arendada ühiseid arusaamu.
	Tarneahela paindlikkus	Vastastikune mõistmine tarnekatkestustele reageerimisel (nt nõusolek hilinenud tarnete ja väiksema tootevalikuga), et leevendada survet töö.
	Operatiiv- ja tehniline abi	Ostja-ettevõtted aitavad väiketarnijatel omandada tehnilisi ja juhtimisalaseid teadmisi ja kogemusi, seemneid ja masinaid, mis tagavad paremini kavandatud ja stabiilsemad tööprotsessid.

Põllumajandusliku toidutööstuse turu finantsvõimenduse tavad, millel on otsene mõju tööohutusele ja tervishoiule, on ehitusega võrreldes piiratumad ning neil on peamiselt kaudne mõju. Seetõttu on oluline tugevdada otsesemalt ostjate ja tarnijate suhteid ning tööohutuse ja tervishoiu sisu. Nii poliitikakujundajad kui ka praktikud võivad sellist arengut hõlbustada.

Juhised poliitikakujundajatele

- Euroopa roheline kokkuleppe raames koostatav õigusakt, mis käsitleb kohustuslikku hoolsuskohustust ja väärtusahela kestlikkusaruandlust (*Corporate Sustainability Reporting Due Diligence Directive* (CSRDDD)), võib olla oluline vahend tööohutuse ja tervishoiu ning põllumajandusliku toidutööstuse jaoks. Nagu sertifikaatide ja audititega, esineb aga oht, et töötatakse välja mahukas paberdokument, millel on tegelikkuses väike mõju. Seetõttu on oluline kohandada hoolsuskohustust käsitlev õigusakt paljude väikeste, piiratud juhtimissuutlikkusega tarnijatega põllumajanduslikule toidutööstusele.
- Üks võimalus on hoolsuskohustuse integreerimine olemasolevatesse sertifikaatidesse, sest mitme paralleelse sertifikaadi taotlemine on väikestele tarnijatele koormav. Seetõttu on erinevate sertifikaatide integreerimine esmatähtis. Mudeliks võiks olla Norra integreeritud toiduohutuse ja tööohutuse sertifikaat.⁴

Juhised praktikutele

- Ostjad annavad nõu ja teevad ise toiduohutuse ja keskkonna auditeid, kuid jätavad tööohutuse ja tervishoiu sertifitseerimisasutuste ülesandeks. Hankeüksuste ja sotsiaalse vastutuse / sotsiaalse kestlikkuse üksuste parem omavaheline integreerimine ostja organisatsioonis tõendaks tööohutuse ja tervishoiu paremast prioriseerimist ning looks eeliseid ja sünergiaid ostja organisatsioonis tarnijate haldamisel.
- Tarnijate jaoks on olulised pikemad (eelistatavalt mitmeaastased) ametlikud lepingud. Need loovad stabiilsed tingimused ja avada võimalusi pikemaajalisteks investeeringuteks.
- Isiklikud usaldussuhted aitavad tarnijatel tootmist planeerida ja soodustavad stabiilsemat tööhoivet. Ostjate füüsilised külastused tarnijate juurde võivad aidata luua isiklikke suhteid. Külastuste ajal oleks kasulik alustada dialoogi kõigil teemadel, mis pakuvad huvi nii ostjale kui ka tarnijale, sh tööohutus ja tervishoid.
- Tarnetingimused on tavaliselt kindlaks määratud lepingus, vahel on tingimuste rikkumise eest ette nähtud trahvid. Siiski on oluline arendada usalduslikku suhet, kus mõlemad pooled on paindlikud ja püüavad teineteist aidata probleemide korral, näiteks kui tarnijal on tarneraskusi ebasoodsate ilmastikutingimuste tõttu.

Valdkondadevaheline võrdlus ja järeldus

Meie uuring turuvõimenduse tavade kohta ehituses ja põllumajanduslikus toidutööstuses toob esile kaht sektorit, millel on üsna erinevad omadused. **Ehitust** iseloomustavad sidusrühmad, sealhulgas peatöövõtja, alltöövõtjad ja sageli ka klient, kes teevad koostööd ühises füüsilises asukohas. Füüsiline lähedus avab võimalused tihedaks suhtel põhinevaks juhtimiseks ja mitme otsese tööohutuse ja tervishoiu meetme kohaldamiseks. **Põllumajanduslik toidutööstus** on hoopis teistsugune. Ostjad ja tarnijad on füüsiliselt eraldatud – tegutsevad sageli eri riikides ja poolte vahel on pikad vahemaad.

Neist erinevustest hoolimata võib turuvõimendus tarneahelas mängida olulist rolli töötingimuste ning tervishoiu ja tööohutuse parandamisel mõlemas sektoris. Turuvõimendus ei saa siiski asendada valitsuse reguleerimist. Pigem põhineb turuvõimendus eeskirjadest koosneval platvormil, mille kohaselt peavad sektori osalised hoolitsema tervishoiu ja ohutuse eest. Rangem reguleerimine toetab seega ka turuvõimenduse tavade jõulisemat kohaldamist. Paljud otsesed tervishoiu ja tööohutuse meetmed, mille ehituses tuvastasime, põhinevad valitsuse poolse reguleerimisel.

Turuvõimendus mõlemas sektoris kasutab lepingulist ja suhtel põhinevat juhtimist, mille tulemuseks on hübriidsed tavad, mis sisaldavad mõlemaid elemente. Sektoritele on ühised paljud näited pikaajalistest suhetest. Näiteks ehituses eeldavad alltöövõtjad ja tarnijad tavaliselt, et nad jätkavad koostööd ka tulevastes projektides. See annab ostjatele võimaluse motiveerida tarnijaid täitma ostjate ootusi ka tööohutuse ja tervishoiu osas. Sama kehtib ka põllumajandusliku toidutööstuse tarnijate kohta, kes võivad eeldada uusi tellimusi pärast praeguse lepingu lõppemist.

⁴ Vt <https://www.ksl.no/no/om-ksl-2/information-in-english>

Peale pikaajaliste suhete on turuvõimendus neis kahes sektoris siiski üsna erinev. Ehitussektoris on pikaajalised hangete ja lepingute sõlmimise tavad, mis hõlmavad tööohutuse ja tervishoiu tõhusa juhtimise nõudeid. Kuigi leping on ehitusplatsil kasutatavate tavade oluline alus, on suhtekorraldus tööohutuse ja tervishoiu oluline osa. Sidusrühmad teevad ehitusprotsessi käigus igapäevaselt koostööd ja kohaldavad otseseid tööohutusele ja tervishoiu meetmeid. Lepinguid kasutatakse praktikas harva, sest viide lepingulistele elementidele ja alltöövõtja võimalik vallandamine tekitab konflikte ja aeglustab tootmist ning sidusrühmad eelistavad leida võimalikele probleemidele pragmaatilisi lahendusi.

Põllumajanduslikus toidutööstuses on lepingutel erinev roll. Need on tarnijatele stabiilsete tingimuste aluseks, andes neile kaudselt võimaluse edendada tervishoidu ja tööohutust. Lepingud on aluseks ka ainsale otsesele tervishoiu ja tööohutuse meetmele, milleks on nõue järgida ostja käitumisjuhendit. Nõuetele vastavust tõendavad enamasti sertifikaadid, mis sisaldavad sertifitseerimistingimuste kontrollimiseks tehtud auditeid. GLOLGG.A.P. on levinuim sertifikaat, kuid selle mõju piiravad paljud paralleelsed sertifikaadid, mida nõuavad eri ostjad. Tarnijad kasutavad sertifikaatide hoidmiseks palju ressursse, mis võib kaasa tuua riski, et nad keskenduvad rohkem paberimajandusele ja vähem sertifikaadis sisalduvatele konkreetsetele tööohutuse ja tervishoiu meetmetele. Põllumajanduslikus toidutööstuses ei ole samasuguseid isiklikke igapäevasuhteid nagu ehituses, kuid suhetel põhinev juhtimine on siiski oluline nii ostja kui ka tarnija jaoks, et tagada paindlikkus ja vastastikune abi probleemide lahendamisel, mis aitab vältida tarnijate ületunde ja stabiliseerida nende töötingimusi.

Sektoriülese analüüsi kaks kõige olulisemat üldist poliitikasoovitust on järgmised:

- Tulevane ELi regulatsioon nõuetekohase hoolsuskohustuse ning keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisalase aruandluse (ESG) roheleppes raames on oluline vahend tööohutuse ja tervishoiu jaoks põllumajanduslikus toidutööstuses. Ettevõtjate kestlikkusaruandluse direktiiv (CSRD) muutub kohustuslikuks 2025. aastal ning ettevõtte kestlikkusega seotud hoolsuskohustuse direktiivi eeskirjad jõustuvad eeldatavasti mitte varem kui 2026. aastal. Siiski on oluline kohandada eeskirjade jõustamist vastavalt sektorile (eriti kui on tegemist paljude väikeste tarnijatega), et vältida suurt paberimäärimist, mille mõju on tühine.
- Pakkumis- ja hankemenetluste reguleerimise ja standardite väljatöötamine. Praegu puuduvad selged ja läbipaistvad tervishoiu ja tööohutuse kriteeriumid, kuid nende lisamine võib aidata ostjatel saavutada seda, mida nad soovivad, lihtsustada tarnijate jaoks nõuete täitmist ja anda lõpptarbijatele võimaluse hinnata tervishoiu ja tööohutuse tulemuslikkust. Palju teadmisi on juba olemas ja on ka algatusi, mille eesmärk on parandada tööohutuse ja tervishoiu olukorda tarneahelates (nt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) loodud „Vision Zero Fund“, mis aitab levitada teadmisi koolituse ja trükiste kaudu. Teine näide on ELi avalike hangete tegevuskava.)

Juhtidele on kolm üldist soovitus:

- **Positiivse lähenemisviisi kasutamine**
Reguleerimisel keskendutakse traditsiooniliselt rikkumistele ja trahvidele (sageli ka lepingutes) ning karistustele rikkumiste eest. Siiski näitavad meie juhtuuringud, et palju on võimalik saavutada positiivsema lähenemisviisiga, mis põhineb austusel, positiivsel tagasisidel, premeerimisel ja tunnustamisel. Selline lähenemisviis toetab ka ühist osalemist tulemuste saavutamisel ja suurendab seega tootlikkust.
- **Märkustega sertifikaadid ja auditid**
Sertifikaadid võivad olla kasulik vahend töötingimuste ning tervishoiu ja tööohutuse valdkonnas, kuid ostjad kalduvad sertifikaate liiga palju usaldama. Need iseenesest ei taga ohutut ja tervislikku töökohta, sest tööohutuse ja tervishoiu prioriteetsuse näitamiseks on vaja aktiivset järelkontrolli.
- **Pikaajaliste suhete loomine**

Mõlema sektori juhtuuringud näitavad, et suhteid ulatuvad kaugemale ametlikest lepingutest. Pikaajalistest suhetest tulenev usaldus ja vastastikune mõistmine võib tuua kasu nii mõlema osapoole ettevõtetele kui ka tööohutuse ja tervishoiu tulemuslikkusele. Me teame, et see võib tekitada raskusi avalikus sektoris, kus on kehtestatud pakkumuste nõuded kaitseks pettuste eest. Riigihangete puhul võib see tähendada pikemate lepingute valimist, sest lühikeste lepingute puhul on töövõtjal/tarnijal raske investeerida ja saavutada sotsiaalseid tulemusi.⁵

⁵ Vt <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cb70c481-0e29-4040-9be2-c408cddf081f>

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu

Amet (EU-OSHA) aitab muuta Euroopat ohutumaks, tervislikumaks ja tootlikumaks töötamise kohaks. Amet kogub, arendab ja levitab usaldusväärset, tasakaalustatud ja erapooletut ohutuse ja tervise teavet ning korraldab üleeuroopalisi teabekampaaniaid. 1994. aastal Euroopa Liidu asutatud ja Hispaanias Bilbaos asuv amet ühendab Euroopa Komisjoni, liikmesriikide valitsuste, tööandjate ja töötajate organisatsioonide esindajaid ning juhtivaid tööohutuse ja töötervishoiu spetsialiste Euroopa Liidu liikmesriikidest ja mujalt.

Euroopa amet

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur.

C/Santiago de Compostela 12

48003 Bilbao, Hispaania

E-post: information@osha.europa.eu

<https://osha.europa.eu>